

Правове регулювання волонтерської діяльності в Україні

Правові засади волонтерської діяльності регулюються Законом України «Про волонтерську діяльність» (зі змінами), який визначає, що волонтерська діяльність є добровільною, соціально спрямованою, неприбутковою діяльністю, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги та яка є формою благодійної діяльності.

Вважаємо надання правової інформації щодо здійснення волонтерської діяльності актуальною, оскільки деякі новоутворені громадські об'єднання звертаються до реєструючих їх територіальних органів юстиції з прийнятою (зазначеною у статуті та в протоколі установчих зборів) метою здійснення ними також і волонтерської діяльності чи волонтерської допомоги.

Тож необхідно визначитися в законодавчому полі, чи є тотожними поняття громадських об'єднань з волонтерськими функціями і завданнями та волонтерські організації зі здійсненням ними волонтерської діяльності; що спільного і в чому різниця між ними за положеннями, передбаченими Законами

України «Про волонтерську діяльність» та «Про громадські об'єднання».

Волонтерська організація – це юридична особа, яка здійснює свою діяльність без мети одержання прибутку і отримала статус волонтерської згідно з вимогами Закону «Про волонтерську діяльність». Надання юридичній особі статусу волонтерської організації здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності, тобто Міністерством соціальної політики України.

Волонтерами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Дієздатність визначається нормами Цивільного кодексу України. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника.

Волонтерська діяльність здійснюється за такими напрямками: надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних осіб, що потребують

соціальної реабілітації; здійснення догляду за хворими, інвалідами, одинокими, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги; надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам; надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів; проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання; сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів; надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру; надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції; надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

Положення щодо членства у волонтерській організації, напрямів здійснення нею своєї діяльності збігаються з відповідними положеннями

Закону України «Про громадські об'єднання». Проте різниця полягає в особливому правовому регулюванні статусу волонтерів, їх прав, обов'язків, у встановленні грошової допомоги у разі їх загибелі або інвалідності внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів.

Так, у статті 5 Закону України «Про волонтерську діяльність» передбачено таке:

1) залучати волонтерів до своєї діяльності можуть організації та установи, які є неприбутковими;

2) організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, мають право: провадити діяльність з укладенням договору про провадження волонтерської діяльності з волонтером або без такого договору у порядку, визначеному цим Законом; отримувати кошти та інше майно для здійснення волонтерської діяльності; самостійно визначати напрями здійснення волонтерської діяльності; видавати волонтерам посвідчення, що засвідчують їх особу та вид волонтерської діяльності в межах організації; відшкодовувати волонтерам витрати, пов'язані з наданням ними волонтерської допомоги (витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів; підтвержені документами витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності; витрати на отримання візи; витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше

4 годин на добу; витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин; витрати на поштові та телефонні послуги, якщо волонтер здійснює волонтерську діяльність поза межами місцезнаходження волонтерської організації; витрати на проведення медичного огляду, вакцинації та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги); страхувати життя і здоров'я волонтерів на період провадження ними волонтерської діяльності відповідно до Закону України «Про страхування»; запрошувати іноземців та осіб без громадянства для провадження волонтерської діяльності на території України, направляти громадян України за кордон для провадження волонтерської діяльності; набувати інші права, передбачені законом;

3) організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зобов'язані: забезпечувати волонтерам безпечні та належні для життя і здоров'я умови здійснення волонтерської діяльності; здійснювати підготовку волонтерів; надавати волонтерам достовірну, точну та повну інформацію щодо змісту та особливостей провадження волонтерської діяльності; забезпечувати вільний доступ до інформації, що стосується здійснення волонтерської діяльності організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів;

4) організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, несуть відповідальність відповідно до закону;

5) у разі укладання ними договору про провадження волонтерської діяльності або договору про надання волонтерської допомоги

відповідні організації та установи відшкодовують прямі збитки, завдані ними, у разі одностороннього розірвання відповідного договору, якщо це передбачено договором;

6) організації та установи, що залучають до волонтерської діяльності іноземців та осіб без громадянства, протягом п'яти робочих днів з моменту такого залучення письмово інформують про це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності;

7) організації та установи, що залучають до волонтерської діяльності іноземців та осіб без громадянства, у разі припинення іноземцем чи особою без громадянства провадження волонтерської діяльності протягом п'яти робочих днів повідомляють про це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції.

У статті 6 зазначеного Закону передбачено:

1) у разі загибелі (смерті) волонтера під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів сім'ї загиблого (померлого), його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 500 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб;

2) у разі встановлення інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів залежно від ступеня втрати працездатності йому виплачується одноразова грошова допомога в розмірі: у разі встановлення інвалідності I групи – 250 прожиткових мінімумів,

встановлених законом для працездатних осіб; у разі встановлення інвалідності II групи – 200 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб; у разі встановлення інвалідності III групи – 150 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб.

Слід мати на увазі, що фінансові надходження або інша благодійна допомога від фізичних та юридичних осіб використовуються виключно на здійснення конкретних напрямів (заходів) волонтерської діяльності, передбачених статутом (положенням) волонтерської організації.

Неодноразово засоби масової інформації звертали увагу громадян на псевдоволонтерів, збір грошових коштів для яких став заробітком. Аби не потрапити на гачок аферистів, не варто бути занадто довірливими: перед тим, як жертвувати власні кошти, треба перевірити особу, яка звертається з проханням про допомогу. Справжній волонтер повинен мати при собі належним чином оформлене посвідчення з печаткою, а також контактною інформацією про організацію, в якій він зареєстрований. До того ж між ним та організацією обов'язково укладається договір. Інформація про волонтерів і волонтерську діяльність є відкритою, а тому кожен може перевірити законність здійснення волонтерської діяльності відповідною особою. У разі відсутності документів, при виникненні сумнівів у їхній справжності чи за підозри у шахрайстві слід звернутися до працівників міліції і вказати на таку особу.

Стаття 190 Кримінального кодексу України передбачає покарання за шахрайство у вигляді штрафу до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян, виправних робіт на строк до двох

років або обмеження волі до трьох років, а за шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах або організованою групою, – позбавлення волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна.

В Україні існують різні громадські формування: політичні партії та їх структурні утворення, благодійні організації, громадські об'єднання (громадські організації та громадські спілки), волонтерські організації. Їх статус, цілі, порядок формування, здійснення діяльності тощо регулюються окремими відмінними між собою законами та нормативно-правовими актами.

Тому громадські об'єднання, які є неприбутковими, не можуть, на нашу думку, самостійно здійснювати волонтерську діяльність або надавати волонтерську допомогу (зазначати це у статуті) без дотримання положень Закону України «Про волонтерську діяльність», проте на підставі того ж Закону можуть залучати до своєї діяльності волонтерів.

М. Г. Баклан
начальник Деснянського районного
управління юстиції у місті Києві